

บทที่ 2

ประวัติ ความเป็นมา แนวคิดของการประกอบธุรกิจโดยผู้มีจิตฟ้นเพื่อน

1. ประวัติและความเป็นมาในการประกอบธุรกิจโดยผู้ที่จิตฟ้นเพื่อนจิตฟ้นเพื่อน

ในหัวข้อนี้จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประวัติเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จิตฟ้นเพื่อน โดยมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นก่อนมีการใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้มีการชำระสะสางกฎหมายที่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยในขณะนั้นคือ กฎหมายตราสามดวง แต่ก็มีได้เป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่ ได้มีการตัดทอนและเพิ่มเติมในตัวกฎหมายเก่า เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในจาริตประเพณีและในความคิดเห็นของประชาชน นับได้ว่าการจัดการทำในครั้งนี้เป็นการสงวนรักษาที่ชุมนุมบทกฎหมายเก่าซึ่งส่วนมากได้มีอายุถอยขึ้นไปถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา (ร. แล่งกานต์, 2526, หน้า 20 – 27) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่เชื่อได้ว่ากฎหมายตราสามดวงได้รับการตกทอดมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนมีการชำระสะสางกฎหมายในรัชกาลที่ 1 ประเทศไทยได้ใช้กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ยังคงมีเหลืออยู่ภายหลังจากถูกพม่าเผาทำลายเมื่อครั้งเสียกรุง ซึ่งเหลืออยู่เพียงหนึ่งในสิบนั้นเรื่อยมาจนถึงรัชกาลที่ 1 ตลอดระยะเวลาเกือบ 22 ปีในรัชกาลที่ 1 กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาก็ยังคงใช้ได้ดีไม่มีปัญหายุ่งยากเกิดขึ้น จนกระทั่งเกิดคดีอ้าแดงป้อมฟองหย่านายบุญศรี จนเป็นมูลเหตุให้มีการชำระสะสางกฎหมายในรัชกาลที่ 1 นักกฎหมายซึ่งรวบรวมชำระสะสางกฎหมายในขณะนั้นก็คือนักกฎหมายที่เคยใช้กฎหมายอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็ได้นำเอากฎหมายที่ตนเคยรวบรวมคัดลอกไว้ใช้ศึกษาเป็นการส่วนตัวในสมัยรับราชการอยู่ในกรุงศรีอยุธยามาก่อนเสียกรุงนั้นมาชำระสะสางเสียใหม่ จึงมีผลทำให้กฎหมายตราสามดวงเป็นการตกทอดของกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา จากพยานหลัก ฐานทางประวัติศาสตร์ กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่สามารถจะนำมาใช้อ้างอิงได้สำหรับการศึกษากฎหมาย ยังคงต้องใช้กฎหมายตราสามดวงเป็นอันดับแรก (พัชรินทร์ เปี่ยมสมบุรณ์, 2517, หน้า 16-19)

ซึ่งจากการศึกษากฎหมายตรา 3 ดวงดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีกรกล่าวถึงบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนแต่อย่างใด จึงอาจจะกล่าวได้ว่าในทางกฎหมายบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนมีสิทธิในการลงทุนประกอบธุรกิจได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการชำระสะสางกฎหมายเสียใหม่ เพื่อให้กฎหมายไทยมีความทันสมัยทัดเทียมกับประเทศทางตะวันตก โดยให้ชำระสะสางกฎหมายแล้วจัดทำขึ้นเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ.2468 โดยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ได้มีการพูดถึงบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการที่จะร้องขอต่อศาลให้บุคคลดังกล่าวเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 34 ใจความว่า “บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองเพราะกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบก็ดี เพราะความประทุติสุรุษสุร่ายเสเพลเป็นอาฉิมก็ดี เพราะเป็นคนติดสุรายาเมาก็ดี เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบุไว้ในมาตรา 29 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนเสมือน ไร้ความสามารถ และสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ก็ได้ (พระยานิติศาสตร์ไพศาล, 2502, หน้า 119–128)

ต่อมาในปี พ.ศ.2535 ได้มีพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ.2535 มาตรา 3 (1) ยกเลิกกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2468 และ ให้ใช้บทบัญญัติท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้มีการแก้ไขใหม่และมีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบันนี้ได้มีการได้มีการพูดถึงบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการที่จะร้องขอต่อศาลให้บุคคลดังกล่าวเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ตามที่บัญญัติไว้ในไว้ในมาตรา 34 เช่นเดียวกับมาตรา 35 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2468

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนหากไม่มีคำสั่งศาลให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถแล้วก็มีสิทธิต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจได้

2. แนวคิดและทฤษฎีในการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน

เมื่อบุคคลใดคลอเคลียอยู่รอดเป็นทารก บุคคลดังกล่าวย่อมมีสภาพบุคคล ย่อมได้รับสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายให้สิทธิเอาไว้แต่บุคคลดังกล่าวจะใช้สิทธิได้หรือไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาจากบทบัญญัติในเรื่องความสามารถของบุคคล

ด้วยเหตุนี้บทบัญญัติในเรื่อง “สิทธิ” ของบุคคลจึงมีแนวความคิดอยู่ 2 แนวความคิด กล่าวคือแนวความคิดในเรื่อง “ความสามารถในการมีสิทธิ” กับแนวความคิดในเรื่อง “ความสามารถใช้สิทธิ” โดยมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไป

2.1 ความสามารถในการมีสิทธิ

ความสามารถในการมีสิทธิและหน้าที่นั้นกฎหมายรับรองให้แก่บุคคลตั้งแต่เขาเริ่มมีสภาพบุคคล กล่าวคือตั้งแต่เริ่มคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกเขาก็เริ่มมีสิทธิต่างๆ ได้ทันที (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15)และยังได้รับรองไปถึงทารกในครรภ์มารดาด้วยหากว่าทารกนั้นภายหลังเกิดมาอยู่รอด(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 วรรคสอง)จะเห็นได้ว่าความสามารถในการมีสิทธิที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลทุกคนตั้งแต่เริ่มมีสภาพบุคคล โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นชายหรือหญิง จะเกิดมาในตระกูลสูงต่ำมั่งมียากจนเชื่องโง่เพียงใดก็ตาม ก็สามารถมีหรือเป็นผู้ทรงสิทธิต่างๆ ได้ทั้งสิ้นเช่น บุคคลสิทธิในการที่จะไม่ถูกระงับละเมิด (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420) มีสิทธิในการรับมรดก(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1604) มีสิทธิที่จะไม่ถูกระงับละเมิดในทางอาญา (พรชัย สุนทรพันธุ์ และมาโนช สุทธิวาทนฤตติ, 2518, หน้า 67)

ด้วยเหตุนี้บุคคลใดแม้เมื่อบุคคลใดคลอดอยู่รอดเป็นทารกแม้จะจิตฟั่นเฟือนก็ตาม บุคคลดังกล่าวก็มีสิทธิในการรับมรดก ในการที่จะไม่ให้ใครมา กระงับละเมิด หรือกระทำความผิดในทางอาญา รวมถึงการยึดถือครอบครองทรัพย์สินต่างๆ ของตนตราบเท่าที่จะไม่ขัดต่อกฎหมาย

2.2 ความสามารถในการใช้สิทธิ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าบุคคลทุกคนย่อมมีความสามารถในการมีหรือเป็นผู้มีสิทธิได้ตั้งแต่เริ่มมีสภาพบุคคล แต่สิ่งที่แตกต่างกันก็คือ “ความสามารถในการใช้สิทธิ” โดยเฉพาะบุคคลที่กฎหมายเรียกว่า “ผู้หย่อนความสามารถ” ซึ่งได้แก่ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ และคนเสมือนไร้ความสามารถ

การจำกัดในการใช้สิทธิของบุคคลดังกล่าวนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัด โดยธรรมชาติหรือเป็นข้อจำกัดโดยกฎหมายก็ได้ซึ่งมีรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไป

2.2.1 ข้อจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิโดยสภาพธรรมชาติ

โดยสภาพธรรมชาติเองจะจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิของบุคคล เช่น ทารกแรกเกิดโดยสภาพธรรมชาติเองทารกนั้นย่อมไม่มีความสามารถที่จะใช้สิทธิต่างๆ ได้เลย เพราะเด็กทารกไร้เดียงสา เช่นนี้ถูกสภาพธรรมชาติกำหนดให้เขาไม่มีความสามารถที่จะใช้สิทธิตามลำพังเอง

ในกรณีเช่นนี้การใช้สิทธิใดๆ ของทารกนั้นต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้กระทำการแทนทั้งสิ้น หรือ บุคคลดังกล่าวพ้นจากการเป็นผู้เยาว์และแต่ปรากฏว่าเป็นบุคคลที่ขาดความรำลึกขาดความรู้สึกลึกซึ้งหรือที่เรียกว่า เจ้าชาย เจ้าหญิงนิทรา ซึ่งเป็นบุคคลที่โดยธรรมชาติของสภาพร่างกายไม่สามารถบังคับตนเองให้ยับยั้งตัวเองได้เลยก็น่าจะถือว่าเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดการใช้สิทธิโดยธรรมชาติประเภทหนึ่ง

2.2.2 ข้อจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิโดยกฎหมาย

โดยหลักแล้วบุคคลทุกคนย่อมมีความสามารถในการใช้สิทธิได้เท่าเทียมกันทุกคนแต่มีบางกรณีเพื่อคุ้มครองบุคคลบางประเภทกฎหมายได้จำกัดหรือตัดทอนความสามารถของบุคคลประเภทนั้น ๆ เสีย ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. ผู้เยาว์
2. คนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต และ
3. คนเสมือนไร้ความสามารถ

การที่กฎหมายจำกัดการใช้สิทธิของบุคคลทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวก็น่าจะเนื่อง มาจากสาเหตุทางธรรมชาติของร่างกายบุคคลดังกล่าวเป็นหลัก กล่าวคือ กรณีของผู้เยาว์นั้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่าจะเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกลึกซึ้งซึ้งดี รู้ว่าการกระทำของตนเองคืออะไรแล้วแต่ผู้เยาว์ก็ยังขาดไหวพริบปฏิภาณ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ด้อยกว่าบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว เช่นเดียวกับคนไร้ความสามารถซึ่งเป็นบุคคลวิกลจริต ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นบุคคลที่ขาดความรู้สึกลึกซึ้งซึ้งดีไม่รู้ว่าการกระทำของตนเองคืออะไร มีสาระสำคัญอย่างไร บุคคลทั้งสองประเภทนี้กฎหมายจึงจำเป็นต้องจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิ กล่าวคือ ไม้มีความสามารถในการใช้สิทธิ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุญาตแล้วแต่กรณี หรือสามารถใช้สิทธิในการทำนิติกรรมได้เฉพาะนิติกรรมบางประเภทเท่านั้น

กรณีของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนนั้นจากการศึกษาพบว่ากฎหมายมิได้จำกัดสิทธิในการใช้สิทธิเอาไว้แต่ประการใด ดังนั้นในทางกฎหมายแล้วบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนนั้นมิได้เป็นผู้ที่ถูกจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิ

3. ความหมายของคำว่า “ธุรกิจ”

ในการศึกษาถึงการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึงความหมายของคำว่า “ธุรกิจ” โดยมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.1 ความหมายทั่วไป

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ธุรกิจ” ไว้ว่า ธุรกิจหมายถึง การงานประจำเกี่ยวกับอาชีพค้าขาย หรือกิจการอย่างอื่นที่สำคัญและไม่ใช่ว่าราชการ และคำว่า “ค้าขาย” หมายถึงทำมาหากินในทางซื้อขาย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าธุรกิจหมายถึงงานประจำใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ราชการ

“ธุรกิจ” หมายถึงกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดมีสินค้าและบริการขึ้น แล้วมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันและมีวัตถุประสงค์จะได้ประโยชน์จากการกระทำกิจกรรมนั้น (วันทนีย์ ภูมิภักทราคม, 2537, หน้า 2)

“ธุรกิจ” หมายถึง กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและการพาณิชย์ ที่มีเป้าหมายทางด้านกำไร ในการจัดหาสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

“ธุรกิจ” หมายถึงกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าและบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหากำไรจากการประกอบธุรกิจนั้นๆ (สมคิด บางโม, 2539, หน้า 14)

“ธุรกิจ” หมายถึงกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความเกี่ยวพันในองค์การเพื่อที่จะจำหน่ายและให้บริการภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้ โดยมีความสัมพันธ์กับบริการอื่นและกลุ่มผู้กระทำงานร่วม (Richard H. Buskirk & other, 1972, p. 8)

“ธุรกิจ” หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายในการเสนอสินค้าหรือ บริการให้แก่ผู้บริโภค (Thomas J. Adams, 1989, p. 6)

“การประกอบธุรกิจ หมายถึงการกระทำกิจกรรมของมนุษย์ที่กระทำขึ้นเพื่อการผลิตหรือการได้มาซึ่งทรัพย์หรือบริการและการนำสินค้าหรือบริการนั้นไปขายหรือจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเพื่อแสวงหากำไร (นงเยาว์ ชัยศรี, 2511, หน้า 1.)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ธุรกิจและการประกอบธุรกิจหมายถึงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายสินค้าและบริการ โดยมุ่งหาผลกำไรจากการกระทำกิจกรรมนั้น ซึ่งกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรนั้นจะมีขึ้นได้ก็โดยอาศัยการลงทุนนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่าการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าและบริการก็คือการประกอบธุรกิจนั่นเอง

3.2 ความหมายในทางกฎหมาย

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ธุรกิจ” เอาไว้ จึงต้องอาศัยการเทียบเคียงจากกฎหมายอื่นซึ่งได้ให้คำจำกัดความของคำดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติ

การประกอบ ธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2541 ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ธุรกิจ” หมายถึง การประกอบกิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม การบริการหรือกิจการอย่างอื่นเป็นการค้า

เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ธุรกิจ” แต่คำจำกัดความคำว่า “ธุรกิจ” ก็มีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2541 จึงต้องนำคำจำกัดความคำว่า “ธุรกิจ” ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2541 มาใช้บังคับกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยในฐานะที่เป็นกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งตามมาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ธุรกิจหมายถึง การประกอบกิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม การบริการหรือ กิจการอย่างอื่นเป็นการค้า และการค้าหมายถึงการประกอบธุรกิจทางพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การเกษตร การผลิต การนำเข้า การส่งออกหรือการให้บริการใด ๆ เพื่อประโยชน์อันมีมูลค่าเจ้าของ ความรับผิดชอบผลตอบแทนของการลงทุนและอำนาจควบคุมดูแลแตกต่างกันไป

4. ความหมายของ “จิตฟั่นเฟือน”

4.1 ความหมายในความเห็นของแพทย์

คำว่า “จิตฟั่นเฟือน” ในความเห็นของแพทย์แล้วเป็นคำที่ค่อนข้างจะมีความเห็นแตกต่างกันมากกว่าคำอื่นๆ ดังนี้ คือ

นายแพทย์อรุณ ภาคสุวรรณ ให้ความเห็นว่า จิตฟั่นเฟือนควรจะหมายถึงประเภทพยาธิ ของสมอง (Organic Psychosis) กับประเภทเกิดจากพิษต่างๆ (Toxic Psychosis) เพราะมีอาการจิต ฟั่นเฟือนมาก

นายแพทย์วิเชียร สิริยานนท์ ให้ความเห็นว่า จิตฟั่นเฟือน ควรจะตรงกับคำว่าไซโคซิส (Psychosis) ซึ่งหมายถึงโรคจิตชนิดหนึ่งที่เป็นอย่างมาก หรือมีอาการอย่างมาก ได้แก่ โรคจิต ประเภท (Schizophrenia) กับโรคอารมณ์วิปลาต (Manic Depressive) เพียง 2 โรคนี้ ต่อมาได้ใช้ เรียกความวิกลจริตซึ่งเกิดจากพยาธิของสมอง และเนื่องจากพิษต่างๆ เพิ่มขึ้น คือ ประเภทพยาธิของ สมอง และ ประเภทเกิดจากพิษต่างๆ เพื่อความสะดวก

นายแพทย์ธำรง ทศนาญชลี ให้ความเห็นว่า ไม่ควรใช้คำว่า จิตฟั่นเฟือน เพราะจะทำให้ เข้าใจความหมายของคำมากขึ้นไปอีก

พวงทอง อมรลักษณ์านนท์ ให้ความเห็นว่า คำว่า “จิตฟั่นเฟือน” ในทางกฎหมายก็หมายถึง โรคจิตชนิดที่เกิดจากสภาวะร่างกายตามที่จำแนกไว้ในทางจิตเวชศาสตร์นั่นเอง

ศาสตราจารย์นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ได้ให้ความเห็นว่า คำว่า “จิตฟั่นเฟือน” นั้นผู้ร่างกฎหมายเจตนาใช้ในความหมายที่กว้างกว่าวิกลจริต ก็อาจหมายถึง กลุ่มผู้ป่วยทางจิตที่มีใช้โรคจิตหรือปัญญาอ่อน แต่อาจรวมถึงกลุ่มโรคประสาท กลุ่มอาการทางจิตเนื่องจากสมองพิการ กลุ่มบุคลิกภาพแปรปรวนบางประเภท และอาจรวมถึง โรคจิตบางประเภทที่มีอาการเกิดขึ้นเป็นระยะๆ ก็ได้ด้วย ซึ่งยังไม่สามารถบอกให้แน่ชัดลงไป

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่า คำว่า “จิตฟั่นเฟือน” ซึ่งทางตำรากฎหมายอธิบายว่า หมายถึงความมีจิตพิการ ได้แก่ ผู้ที่มีความหลงผิด (Delusion) ประสาทหลอน (Halation) และแปรผิด (Illusion) ซึ่งถ้าพิจารณากับอาการแล้วก็คืออาการของโรคจิตในทางจิตเวชนั่นเอง

4.2 ความหมายในความเห็นของนักกฎหมาย

ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ได้กล่าวไว้ว่า “จิตฟั่นเฟือน ได้แก่ผู้ที่มีความผิดหลง ประสาทหลอน และแปรผิด พวกนี้ที่จริงก็เป็น โรคจิตอย่างหนึ่ง (จิตติ ดิงศภัทย์, 2530, หน้า 699)

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายไว้ว่า “จิตฟั่นเฟือน หมายถึง ความมีจิตพิการ ที่เรียกกันว่า บ้าๆ บอๆ ซึ่งไม่ใช่เป็นเพราะโรคจิต (หยุด แสงอุทัย, 2520, หน้า 267)

ศาสตราจารย์ดร. อุททิศ แสนโกศิก ได้อธิบายว่า “จิตฟั่นเฟือน ได้แก่อาการบ้าๆ บอๆ แต่ไม่ถึงขนาดเป็น โรคจิต (อุททิศ แสนโกศิก, 2525, หน้า 2)

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล ได้อธิบายไว้ว่า “จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ คือผู้มีจิตใจไม่ปกติ แต่ไม่ถึงขนาดเป็นคนวิกลจริต

จากความเห็นที่แตกต่างกันของทางฝ่ายแพทย์เอง และทางฝ่ายนักกฎหมายดังกล่าวจึงยังมีอาจสรุปได้อย่างชัดเจนถึงความหมายที่แน่นอนของความวิกลจริต แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรา 65 ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าประเด็นที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องความหมายของความวิกลจริต นั้นคือ ขนาดของความวิกลจริต ซึ่งบุคคลวิกลจริตที่กระทำความผิดทางอาญานั้น จะได้รับการยกเว้นโทษก็ต่อเมื่อ ความวิกลจริตของบุคคลนั้นถึงขนาดที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตัวเองได้ ในขณะที่กระทำความผิด ซึ่งความสามารถไม่รู้ผิดชอบนั้นจากบันทึกรายงานการร่างประมวลกฎหมายอาญาของอนุกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 655/300/2487 วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2487 ปรากฏว่า มีอนุกรรมการท่านหนึ่งอธิบายว่า “รู้ผิดชอบหมายความว่า ทำอย่างนั้นถูกหรือไม่” คือหมายถึงว่า เป็นความรู้สึกถึงความผิดและความถูกต้องจนมีความคิดและ

การตัดสินใจที่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างความผิดและความถูกได้ ลักษณะของความทสมารณรู้สึกผิดชอบนี้จะประกอบไปด้วย

- 1) มีความรู้สำนึกชัดเจน (Consciousness) คือมีความรู้ตัวอยู่เสมอ มีความรู้จักในกาลเวลา สถานที่ และบุคคล
- 2) มีความรู้ที่ถูกต้อง (Perception From Sensory Organo) คือไม่มีความแปรปรวนของความรับรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดประสาทหลอน หรือภาพลวงตา(แปรผิด)ได้
- 3) มีความคิดที่อยู่ในกรอบของความจริงและความเป็นไปได้ ไม่มีความแปรปรวนในความคิด ซึ่งจะทำให้เกิดความหลงผิด ได้

ส่วนความสามารถบังคับตนเองนั้น โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความรู้ผิดชอบและมีสภาพจิตใจที่เป็นปกติแล้ว ย่อมสามารถบังคับการกระทำของตนเองได้ ผู้ที่ไม่สามารถบังคับการกระทำของตนเองได้นั้น ไม่สามารถที่จะขัดขึ้นต่อพลังผลักดันบางอย่างให้กระทำการใด ซึ่งในทางการแพทย์แบ่งพฤติกรรมที่เป็นพลังผลักดันที่ไม่อาจขัดขึ้นได้นี้ ออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ปฏิกิริยารุนแรงที่เกิดขึ้นทันทีทันใดในคนที่เป็นโรคจิต (Explosive Reaction in Psychotic Persons)
- 2) พลังผลักดันที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในคนที่เป็นโรคประสาท (Obsessions Compulsions in Neurotics) ตัวอย่าง เช่น พวกคลั่งจุดไฟ
- 3) อารมณ์โกรธในคนที่โมโหร้าย ซึ่งความสามารถบังคับตัวเองในข้อนี้ไม่อยู่ในขอบเขต มาตรา 65 ประมวลกฎหมายอาญา

ดังที่ได้กล่าวไว้ประเด็นในเรื่องความสามารถรู้ผิดชอบ หรือความสามารถบังคับตนเอง นั้นเป็นหลักที่สำคัญกว่าเรื่องวิกลจริต เนื่องจากถ้าพิจารณาในวรรค 2 ของมาตรา 65 นี้ จะเห็นว่ากฎหมายยังได้แบ่งชั้นขนาดของความวิกลจริตว่า หากผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้ ผู้นั้นยังต้องรับโทษบ้างมิได้รับการยกเว้นโทษดังเช่นในวรรคแรก แต่ผู้ที่กระทำความผิดตามวรรค 2 นี้ ก็ต้องเป็นผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน อันถือได้ว่าวิกลจริต เช่นเดียวกับในวรรคแรก ทำให้เห็นได้ชัดเจนขึ้นว่าที่เรียกว่า วิกลจริต ในมาตรา 65 ประมวลกฎหมายอาญานั้น ยังไม่มีขอบเขตหรือความหมายที่แน่นอนที่เป็นที่เข้าใจตรงกัน ที่สำคัญที่เรียกว่า วิกลจริตนั้นมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองหรือไม่ แก่ไหน เพียงใด

4.3 ความหมายในทางกฎหมาย

ในทางกฎหมายนั้น ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 32 วรรคแรกซึ่งบัญญัติไว้ บุคคลใดมีกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤติดุร้ายสุรุ่ยสุร่าย เสเพลเป็นอาชฉิน หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบุคคลที่ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คือ ผู้มีจิตใจไม่ปกติ แต่ไม่ถึงขนาดเป็นคนวิกลจริตมีจะนั้นแล้วจะเป็นบุคคลที่ขอให้ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 เพราะคนวิกลจริตมีอาการหนักกว่าคนที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และกฎหมายได้บัญญัติไว้แตกต่างกัน ผลทางกฎหมายก็ต่างกันด้วย สำหรับคนที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบก็ได้แก่ ผู้มีจิตไม่สมบูรณ์ คนมีสติไม่เต็มซึ่งไม่ถึงกับบ้า หรือคนชรา ความจำเสื่อม ไม่สมประกอบเท่านั้น (ประสิทธิ์ โภทวีโลกุล, 2540, หน้า149.)

5. ลักษณะของ “จิตฟั่นเฟือน”

ประเภทและลักษณะของ “จิตฟั่นเฟือน”ในทางการแพทย์ จากที่ได้กล่าวเอาไว้แล้วในเบื้องต้นจะพบว่า “จิตฟั่นเฟือน”ในทางการแพทย์นั้น ไม่มีความหมายแต่อย่างใดคงมีแต่การกล่าวถึงระดับและประเภทของการเป็นโรคจิตเอาไว้เท่านั้นดังนั้นในการศึกษาเพื่อหาความหมายของจิตฟั่นเฟือนจึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มทำการศึกษาจากการแบ่งประเภทของโรคจิตในทางการแพทย์เพื่อหา ลักษณะของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนในความหมายทางกฎหมาย

สำหรับในทางการแพทย์นั้น ได้มีการแบ่งอาการทางจิตเวชออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 โรคจิตเภท (Schizophrenia)

โรคจิตเภทเป็นโรคจิตที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ (1) มีความผิดปกติของรูปแบบของความคิด (2) มีอาการหลงผิด (3) มีประสาทหลอน (4) พฤติกรรมของผู้ป่วยผิดปกติ (5) มีอารมณ์แบบเฉยเมย หรือการแสดงอารมณ์ไม่สมเหตุสมผลต่อเหตุการณ์ในขณะนั้น (6) การรู้จักตนเอง ของผู้ป่วยจะเสีย (7) อาการของโรคมักจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ค่อยเป็นค่อยไป

โรคจิตเภทแบ่งเป็นชนิดต่างๆ ดังนี้ (มงคล ม. ศรีโสภาค, 2520, หน้า 313-314)

1) ขาดความสนใจในมนุษย์สัมพันธ์และโลกภายนอก คือบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม อารมณ์เป็นแบบเฉยเมย ทั้งเลื่อนลอยไม่เป็นเรื่องเป็นราว ผู้ป่วยมีแนวโน้มว่าจะถอยกลับเป็นเด็กไปเรื่อยๆ (Simple Type)

2) อารมณ์จะตื่น และไม่เหมาะสม หัวเราะบ่อยๆ ชอบเพื่อฝันไปตามความต้องการ และคิดไม่ติดต่อกัน ส่วนความหลงผิดอาจจะเป็นเรื่องเป็นราวก็ได้ ผู้ป่วยพวกนี้พบบ่อยที่เก็บตัวมากขึ้น ขาดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีแนวโน้มที่จะถอยหลังกลับไปสู่วัยทารก (Hebephrenic Type)

3) มีความหวาดระแวงและมีความรู้สึกลึกซึ้งขาดความไว้วางใจในบุคคลอื่น โกรธเกินกว่าเหตุ อารมณ์ซาเย็นแต่มีแนวโน้มที่จะเกิดความรู้สึกลึกลับ ซึมเศร้า ชอบหาเรื่องฟ้องร้อง คิดว่าคนอื่นชอบพูดถึงตัวและอาจคิดว่าตัวเองเจ็บป่วยทางกาย ทั่วๆ ที่ไม่ได้ป่วย สำหรับจิตเภทระแวงนี้จะพบว่ามีอาการหลงผิดที่ติดต่อกันเป็นเรื่องเป็นราวหรืออาจจะมีอาการแตกแยกของบุคลิกภาพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Paranoid Type)

4) มีความผิดปกติของการเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนมากจะเคลื่อนไหวน้อยลง แต่อาจจะออกมาในรูปแบบเคลื่อนไหวมากเกินไป และอะอะก็ได้ การที่ผู้ป่วยวุ่นวายไม่ได้เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก ผู้ป่วยทำไปโดยไม่ได้ตั้งใจ ยังใจไม่ได้และไม่อาจทราบล่วงหน้าได้ว่าผู้ป่วยจะอะอะเมื่อใด เช่น ผู้ป่วยอาจจะออกวิ่งโดยไม่มีวัตถุประสงค์เลย ออกไปโดยไม่หลับ ไม่นอน ไม่พักผ่อน ไม่กินอาหาร อาจจะขาดน้ำและอ่อนเพลียมาก (Catatonic Type)

5) จะมีอาการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์อย่างมาก ไม่ว่าจะอารมณ์สนุกหรือเศร้า มีลักษณะของความคิดแบบจิตเภท ผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะไม่เชื่อความเป็นจริง ไปจนถึงขั้นมีท่าทางแปลกๆ (Schizo-Affective Type)

6) ผู้ป่วยมีความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมซ้ำๆ แต่ไม่มีอาการเฉพาะที่แยกชัดให้เห็นว่าเป็นแบบใด (Undifferentiated Schizophrenia)

7) เป็นจิตเภทที่เป็นในเด็กก่อนวัยรุ่น อาการอาจจะแตกต่างจากจิตเภทในวัยอื่น อาการทางจิตมักแสดงออกเป็นการมีความคิดหมกมุ่นแต่เรื่องของตนเองเท่านั้น อาจจะเป็นเรื่องที่นึกฝันเอาโดยไม่มีความจริงแต่อย่างใด และอาจมีอาการอื่นๆ เกิดร่วมมาด้วย (Schizophrenia Childhood Type)

8) หมายถึง จิตเภทที่มีอาการทางจิตชัดเจนแล้ว มีอาการดีขึ้นพอที่จะกลับไปอยู่บ้านหรืออยู่ในสังคมได้ แต่ยังมีอาการหลงเหลืออยู่เกี่ยวกับความคิด, อารมณ์หรือพฤติกรรม (Schizophrenia, Residual Type)

5.2 โรคอารมณ์แปรปรวน (Major Affective Disorder)

เป็นโรคจิตอย่างหนึ่ง ซึ่งมีอาการเด่นคือ ความผิดปกติอย่างมากของอารมณ์ อาจตั้งแต่ซึมเศร้ามากจนถึงตื่นเต้นมากผิดปกติหรือถึงกับคลั่ง ความผิดปกติทางอารมณ์ดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้ป่วยประพฤตินั้นไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม แต่มิได้มีสาเหตุมาจากประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้าการเกิดอาการแต่อย่างใด

5.3 ภาวะระแวง (Paranoid State)

ภาวะระแวงเป็นโรคจิต มีลักษณะที่สำคัญคือ ผู้ป่วยมีอาการหลงผิด คิดว่าคนอื่นทำอะไร มีความหมายพาดพิงมาถึงตน มีอิทธิพลต่อตน หรือคิดว่าตนเป็นใหญ่เป็นโต คิดการใหญ่โต อิจฉาริษยา หรือคิดว่าคนอื่นแกล้งหรือทำร้าย โดยไม่มีอาการประสาทหลอนร่วมด้วย อาการมักจะเริ่มเมื่อผู้ป่วยมีอายุมากกว่าพวกที่เริ่มมีอาการของโรคจิตเภทชนิดระแวง (Paranoid Schizophrenia) อาการหลงผิดไม่พิลึกพิลั่นหรือกระจัดกระจายอย่างโรคจิตเภทแต่ผูกเป็นเรื่องเป็นราว และเกิดขึ้นตามขั้นตอน ดูเหมือนสมเหตุสมผล ผู้ป่วยแสดงอารมณ์โต้ตอบอย่างเหมาะสมกับเรื่องราวที่ผูกขึ้น พฤติกรรมทางสังคมก็ยังคงเหมาะสมดี บุคลิกภาพก็ยังคงดี หรือถ้ามีอาการนานไปก็อาจมีบุคลิกภาพเสื่อมลงบ้าง

5.4 โรคประสาท (Neurosis)

โรคประสาท เป็นความแปรปรวนทางจิตใจ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือเกิดขึ้นแบบฉับพลัน (Acute Onset) ซึ่งมักพบความแปรปรวนเกี่ยวกับพัฒนาการทางจิตใจและเพศในวัยทารกและวัยเด็ก ส่วนในผู้ใหญ่มักจะพบการปรับตัวที่ไม่ดี ก่อนเกิดอาการมักจะมีสิ่งกระตุ้นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การตาย การหย่าร้าง ความล้มเหลวในชีวิต เป็นต้น แต่ความแปรปรวนทางจิตใจนี้เป็นความแปรปรวนชนิดอ่อนไม่รุนแรง (Relatively Mild Disability) ถึงแม้จะมีความวิตกกังวลหรืออาการโรคประสาทแบบต่างๆ ส่วนมากผู้ป่วยสามารถทำงานประกอบธุรกิจและเข้าสังคมได้ อย่างไรก็ตามสมรรถภาพในการทำงานก็ไม่ดีเท่าที่ควร โดยทั่วไปบุคลิกภาพของผู้ป่วยโรคประสาทมักไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ผู้ป่วยโรคประสาทไม่มีอาการหลงผิด ประสาทหลอน หรือประสาทหลง ยังรู้ถึงสภาพจิตใจของตนเอง (Insight) กล่าวคือ รู้ว่าตัวเองไม่สบายใจ กังวล วิตกกังวล มีความผิดปกติ ต้องการความช่วยเหลือจากแพทย์หรือผู้อื่น

โรคประสาทแบ่งออกได้เป็นหลายชนิด ที่พบบ่อยและมีความสำคัญมีดังนี้คือ

- 1) โรคประสาทกังวล (Anxiety Neurosis)
- 2) โรคประสาทซึมเศร้า (Depressive Neurosis)

- 3) โรคประสาทฮิสทีเรีย (Hysterical Neurosis)
- 4) โรคประสาทย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive–Compulsive Neurosis)
- 5) โรคประสาทกลัว (Phobic Neurosis)
- 6) โรคประสาทหัยโปคอนดริเอเคิล (Hypochondriacal Neurosis)

5.5 บุคลิกภาพผิดปกติ (Personality Disorder)

บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นที่แสดงต่อบุคคลอื่นในสังคมในรูปแบบของพฤติกรรมทั้งกาย ใจ และทัศนคติ บุคคลใดมีบุคลิกภาพแบบใดภายใต้สถานการณ์ทำนองเดียวกันก็จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบแบบเดียวกัน เป็นเช่นนี้ตลอดไป การวินิจฉัยว่าผู้ป่วยมีบุคลิกภาพผิดปกตินั้น ไม่จำเป็นจะต้องมีอาการของโรคจิตหรือโรคประสาท ความผิดปกตินั้นอยู่ในบุคลิกภาพของผู้ป่วยเอง ซึ่งปรากฏในพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อบุคคลอื่น ความผิดปกตินั้น เป็นเรื่องติดต่อกันมานาน มักปรากฏให้เห็นชัดในวัยรุ่นหรือก่อนหน้านั้น เมื่อเป็นแบบไหนก็มักเป็นแบบนั้น สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า

สมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (American Psychiatric Association) ได้ทำการแบ่งชนิดต่าง ๆ ของบุคลิกภาพผิดปกติเป็นดังนี้

- 1) บุคลิกภาพแบบระแวง (Paranoid Personality)
- 2) บุคลิกภาพแบบอารมณ์แปรปรวน (Cyclothymic Personality)
- 3) บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Schizoid Personality)
- 4) บุคลิกภาพแบบย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive – Compulsive Personality)
- 5) บุคลิกภาพแบบก้าวร้าว (Explosive Personality)
- 6) บุคลิกภาพแบบอ่อนแอ (Asthenic Personality)
- 7) บุคลิกภาพแบบฮิสทีเรีย (Hysterical Personality)
- 8) บุคลิกภาพแบบเก็บกด (Passive - Aggressive Personality)
- 9) บุคลิกภาพแบบบกพร่อง (Inadequate Personality)
- 10) บุคลิกภาพแบบอันธพาล (Antisocial Personality)

5.6 ความผิดปกติทางเพศ (Sexual Deviation)

เรื่องความผิดปกติทางเพศนี้ ทางจิตเวชถือว่าเป็นเรื่องของความผิดปกติทางจิตใจอย่างหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

- 1) พวกรักร่วมเพศ (Homosexuality)

- 2) พวกเปลือยอวัยวะเพศ (Exhibitionism)
- 3) พวกชอบแอบดู (Voyeurism)
- 4) พวกสะสมสิ่งของของเพศตรงข้าม (Fetishism)
- 5) พวกกระเทยหรือลักเพศ (Transvestitism)
- 6) พวกที่ผิดปกติในวิธีปฏิบัติทางเพศ (Sodomasochism)
- 7) พวกที่ต้องการจะเปลี่ยนเพศ (Transsexuality)
- 8) พวกสมสู่กับสัตว์ (Bestiality, Zoophilia)
- 9) พวกร่วมเพศกับเด็ก (Pedophilia)

5.7 โรคติดยาเสพติด (Drug Dependence)

การติดยาเสพติด หมายถึง ภาวะที่ผู้ป่วยตกเป็นทาสทางจิตใจ (Psychic Dependence) หรือเป็นทาสทางกาย (Physical Dependence) หรือเป็นทาสทั้งทางจิตใจและร่างกายต่อยาเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งซึ่งผู้ป่วยเสพเป็นครั้งคราวหรือติดต่อกันเป็นเวลานาน

ลักษณะที่มักจะพบร่วมจากการติดยาเสพติด มีดังนี้

- 1) ผู้ป่วยจะต้องเพิ่มปริมาณของยาที่ใช้ขึ้นเรื่อย ๆ
- 2) มีความต้องการอย่างสุดจะอดกลั้นที่จะต้องหายานั้นมาให้ได้ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม
- 3) ถ้าหยุดยาจะเกิดอาการขาดยา (Withdrawal Symptoms)
- 4) ทำให้เกิดผลร้ายแก่ผู้เสพและสังคม

5.8 จิตสรีระแปรปรวน (Psychophysiological Disorder)

โรคนี้เป็นโรคที่มีสาเหตุทางจิตใจแต่มีอาการแสดงออกทางกายเป็นสำคัญ อาการทางกายนั้นเป็นกับอวัยวะเดียว และอวัยวะนั้นควบคุมโดยประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nervous) การเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาที่เกิดกับอวัยวะนั้นรุนแรงและมีอยู่เป็นเวลานาน ทำให้อวัยวะนั้นมีพยาธิสภาพ เช่น แผลในกระเพาะอาหารและความดันโลหิตสูง เป็นต้น

โรคจิตสรีระแปรปรวนแบ่งออกตามระบบต่างๆ ของร่างกาย ได้ดังนี้คือ จิตสรีระแปรปรวนทางผิวหนัง

- 1) จิตสรีระแปรปรวนทางกล้ามเนื้อและกระดูก
- 2) จิตสรีระแปรปรวนของระบบหายใจ
- 3) จิตสรีระแปรปรวนของหัวใจและหลอดเลือด
- 4) จิตสรีระแปรปรวนของระบบโลหิตและน้ำเหลือง

- 5) จิตสรีระแปรปรวนของระบบทางเดินอาหาร
- 6) จิตสรีระแปรปรวนของระบบสืบพันธุ์และขับถ่าย
- 7) จิตสรีระแปรปรวนของระบบต่อมไร้ท่อ

5.9 ภาวะทางจิตแปรปรวนชั่วคราว (Transient Situational Disturbances)

เมื่อมีความตึงเครียด จากภายนอกเกิดขึ้นอย่างรุนแรงเป็นเหตุให้ผู้ป่วย ซึ่งมีบุคลิกภาพดี มาก่อน ไม่สามารถปรับตัวรับเหตุการณ์นั้นได้ เกิดความผิดปกติของจิตใจไปชั่วคราว เหตุของความตึงเครียดนี้มาได้หลายทางด้วยกัน เช่น ชีวิตที่ถูกรบกวนหรือถูกคุกคาม ได้รับอันตรายทางร่างกาย ขาดความปลอดภัยในทรัพย์สินและร่างกาย ขาดสิ่งที่ภาคภูมิใจในตนเองหรือมีเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่พึงปรารถนาในชีวิต มรสุมชีวิต ที่กล่าวมาแล้วนี้คนที่มีความสุขจิตดีอยู่ก่อนแล้ว ย่อมมีกลวิธีของตนเพื่อจะเอาชนะความตึงเครียดนั้นๆ ได้ อาจจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ โดยปราศจากการเจ็บป่วยทางจิต แต่สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถใช้กลวิธีของตนเพื่อเอาชนะสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ก็จะเกิดอาการเจ็บป่วยทางจิตเวช เช่น โรคประสาท ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการใช้กลไกทางจิต (Mental Mechanisms) ต่อสู้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ไม่ได้ หรือเกิดเป็นภาวะทางจิตแปรปรวนที่เกิดขึ้นชั่วคราว (สงัน สุวรรณเลิศ, 2520, หน้า 616-634)

ภาวะแปรปรวนที่เกิดขึ้นชั่วคราวนี้แบ่งออกเป็น 5 ชนิดด้วยกัน คือ

- 1) ปฏิกริยาการปรับตัวในทารก
- 2) ปฏิกริยาการปรับตัวในวัยเด็ก
- 3) ปฏิกริยาการปรับตัวในวัยรุ่น
- 4) ปฏิกริยาการปรับตัวในวัยผู้ใหญ่
- 5) ปฏิกริยาการปรับตัววัยสูงอายุ

จากการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดถึงโรคต่าง ๆ ทางจิตเวชและอาการต่าง ๆ ของโรคทางจิตเวชแล้วนั้น ก็มีได้ปรากฏว่ามีกรให้คำจำกัดความของคำว่า “วิกลจริต” ไว้เป็นการเฉพาะ โดยมากแล้วแพทย์มักจะใช้คำว่า “วิกลจริต” ในความหมายเดียวกับคำว่า “โรคจิต” (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2530, หน้า 173) อย่างไรก็ตามคำว่า “Psychosis” ซึ่งภาษาไทยมีคำแปลบอกความหมายว่า โรคจิตนั่นเอง องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นภาวะที่มีการสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจถึงระดับที่ทำให้เสียความสามารถในการหยั่งรู้ตนเอง ความสามารถที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพ หรือความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ อยู่ในกรอบของความเป็นจริง ซึ่งอาจสรุปอาการที่สำคัญของโรคจิตได้ดังนี้ คือ

- 1) มีความผิดปกติของความคิด ผู้ป่วยอาจแสดงออกในรูปของความคิดหลงผิด (Delusion) หรือการเชื่อมโยงของความคิดเสียไป
- 2) มีความผิดปกติของประสาทการรับรู้ที่พบบ่อย คือ หูแว่วและภาพหลอน
- 3) มีความผิดปกติของอารมณ์ เช่น ผู้ป่วยมีอาการรื่นเริงสนุกสนานผิดปกติ (euphoria) หรือแสดงอารมณ์ไม่สอดคล้องกับความคิดและเหตุการณ์ขณะนั้น (Inappropriate)
- 4) มีความผิดปกติของพฤติกรรมที่เคลื่อนไหว เช่น ผู้ป่วยอยู่ในท่าใดท่าหนึ่งซึ่งผิดปกติเป็นเวลานาน ๆ (Catalepsy) หรือผู้ป่วยไม่มีการเคลื่อนไหวเลย รวมทั้งไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่พูด (Catatonic Stupor)
- 5) มีบุคลิกภาพเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก ผู้ป่วยไม่เอาใจใส่ตัวเองดังเช่นเคย เช่น ไม่อาบน้ำและแต่งตัวสกปรก นิสัยใจคอเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเป็นคนดีกลายเป็นคนหยาบคายและคูร้าย
- 6) การรู้จักตนเอง (Insight) เสีย ผู้ป่วยไม่ยอมรับว่าตัวเองไม่สบายและไม่ยอมรับการรักษา

เมื่อได้ศึกษาพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “วิกลจริต” ทั้งในความหมายธรรมดา ความหมายทางกฎหมายและความหมายทางการแพทย์แล้ว ก็ยังไม่อาจที่จะให้ความหมายและขอบเขตที่ชัดเจนแน่นอนว่าครอบคลุมถึงโรคอะไรบ้าง หรือต้องมีอาการอย่างไรถึงขั้นไหน เพียงแต่อาจพอจะสรุปได้กว้าง ๆ เพียงว่าเป็นอาการที่เกิดจากความผิดปกติทางจิตใจเท่านั้น ส่วนข้อสำคัญของความวิกลจริตในทางกฎหมายนั้นมุ่งพิจารณาถึงผลหรือขนาดของความผิดปกตินี้มากกว่า (สมภพ เรื่องตระกูล, 2524, หน้า 14)

6. ความสามารถในการใช้สิทธิและความรับผิดชอบของบุคคลที่ “จิตฟั่นเฟือน”

บุคคลทุกคนที่คลอเคลียอยู่รอบเป็นทารกย่อมที่มีสิทธิเท่าเทียมกันแต่สิ่งที่แตกต่างกันก็คือความสามารถในการใช้สิทธิ เนื่องจากการที่จะให้บุคคลทุกคนมีความสามารถในการใช้สิทธิที่เท่าเทียมกันนั้นอาจจะทำให้บุคคลบางประเภทถูกเอารัดเอาเปรียบได้ เช่น ผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริตหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งกฎหมายเรียกบุคคลดังกล่าวว่า ผู้หย่อนความสามารถ แต่ปรากฏว่ากฎหมายกลับมิได้มีการบัญญัติถึงบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนซึ่งน่าจะเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบได้จึงมีปัญหาว่าบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนนั้นมีความสามารถในการใช้สิทธิอย่างไรบ้างและเมื่อใช้สิทธิดังกล่าวแล้วจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างไรบ้างโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความสามารถในการใช้สิทธิของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน

ในหัวข้อนี้จะได้ทำการกล่าวถึงผู้ที่คอยดูแลบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน การใช้สิทธิของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนซึ่งมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

1) ผู้ที่ดูแลบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน

เนื่องจากบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนนั้นมิได้เป็นบุคคลที่กฎหมายถือว่าเป็นผู้หย่อนความสามารถ บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนจึงไม่มีผู้ที่คอยดูแลรักษาผลประโยชน์

2) หลักทั่วไปในการทำนิติกรรมของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน

บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนนั้นถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้สิทธิในทางกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์เหมือนกับบุคคลธรรมดาทั่วไป เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะถูกร้องขอต่อศาลและศาลสั่งให้เป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถด้วยเหตุนี้ในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บุคคลที่มีจิตฟั่นเฟือนจึงมิได้เป็นผู้ที่เรียกว่าหย่อนความสามารถในการใช้สิทธิ

ซึ่งกรณีดังกล่าวจะต่างกับคนวิกลจริตซึ่งศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่มีมาตรา 30 บัญญัติไว้ว่าเป็นโมฆะได้ ดังนั้น ถ้ายังไม่มีคำสั่งศาล บุคคลวิกลจริตจึงอาจทำการหมั้นสมรส ทำพินัยกรรม รับบุตรบุญธรรม และอื่นๆ ก็สามารทำได้มีผลสมบูรณ์ คำพิพากษาฎีกาที่ 630/2497 คนตาบอดซึ่งศาลยังไม่ได้สั่งว่าเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ สามารถดำเนินคดีในศาลได้อย่างคนธรรมดา คำพิพากษาฎีกาที่ 1552/2504 (ประชุมใหญ่) บุคคลใดแม้จะเป็นคนใบ้มาแต่กำเนิดก็ตาม เมื่อศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ก็ย่อมมิใช่บุคคลผู้ไร้ความสามารถตามกฎหมาย ฉะนั้น จึงมีอำนาจดำเนินคดีได้อย่างบุคคลธรรมดา ผู้อื่นจะฟ้องขอให้ศาลตั้งตนเป็นผู้แทนเฉพาะคดีไม่ได้ (ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล, 2540, หน้า 149-150)

3) ข้อจำกัดความสามารถในการทำนิติกรรมของบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน

จากการศึกษาพบว่าแม้ว่ากฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะมีได้มีบทบัญญัติคุ้มครองบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนแต่ก็มีกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจบางฉบับจำกัดการประกอบธุรกิจโดยนำอาการของจิตฟั่นเฟือนมาเป็นคุณสมบัติในการประกอบธุรกิจ